

Delavska internacionala proti Wollovemu načrtu

Evropsko delavstvo obžaluje prizadevanje gotovih ameriških delavskih voditeljev, ki se bore proti strokovni internacionali.

Amsterdam. — (F. P.) — Belgijski delavski voditelj C. Mertens, podpredsednik Mednarodne federacije strokovnih uni, je v imenu federacije odgovoril Matthew Willu, podpredsedniku ADF. Woll je pred par meseci objavil članek, v katerem je argumentiral za reorganiziranje mednarodnega delavskega gibanja. Mesto mednarodne organizacije strokovno organiziranega delavstva je Woll priporočal ustanovitve kontinentalnih ali "sferičnih" strokovnih federacij.

Pred nekaj tedni je amsterdamska federacija objavila njegov članek in navedla stališče Ameriške delavske federacije napram mednarodnemu delavstvu. Ves material je objavila brez komentarja. Sedaj je prišel tudi komentar, v katerem Mertens obžaluje izolacijsko stališče ADF in njeno prizadevanje, da odtrga delavstvo Centralne in Južne Amerike od internacionalne.

Reakcionarnim ameriškim delavskim voditeljem ni ljubo, ako jim kdo očita antagonistično stališče napram amsterdamski internacionali. In da svoje stališče nekoliko omili, je Matthew Woll prikel agitirati za ustanovitve kontinentalnih strokovnih federacij po načini Panameriške strokovne federacije. Po mnenju Wolla in njegovih konservativnih kolegov naj bi bile te federacije nadomestilo za mednarodno organizacijo.

Mertens mu odgovarja, da je tako mišljenje zofistično in v škodo delavskemu gibanju. Pravi, ako bi se amsterdamska internacionala pretvorila v kontinentalno federacijo, bi se v kratkem času pojavilo najmanj pol duzeta "sferičnih" organizacij. V kolikor je potrebno te vrste gibanje, že obstaja; bilo bi pa zelo netaktno in v škodo delavstvu, ako bi se na "ameriški način" likvidirala Mednarodna federacija strokovnih uni.

Kar potrebujemo, pravi Mertens, je, da posnemamo kapitalizem, ki si je ustvaril "faktični in absolutni internacionalizem." "Res je," nadaljuje Mertens, "da Woll sugerira gotove vezi, ki bi spajale federacije. Ali v tem času, ko je vedno bolj vidno, da ameriški kapitalizem prodira v vse kote sveta in da tudi mi stojimo v boju pred istimi podjetniki kot se bori ameriško delavstvo, bi bilo slabo in jako nevarno, ako imamo mesto ene številne federacije."

Amsterdamska federacija, pravi Mertens, je ravno tako vneto zagovornica principa avtonomije kot je ADF, principa, ki zabranjuje vsako diktiranje taktike od zunaj. Ali delavstvo vseh dežel pa potrebuje skupne organizacije za skupni boj proti kapitalizmu, ki je mednarodno v pravem pomenu besede.

V tem oziru je potrebno omeniti, da izolacijsko ameriškega delavstva močno običu tudi Mednarodni delavski urad Lige narodov. Na zadnjem zborovanju, ki se je vršilo v Ženevi pretekli mesec, je načelnik urada tožil v svojem poročilu, da je funkcija tega urada zelo otežena zaradi odsotnosti in nesodelovanja ameriškega delavstva.

Omedel radi prosperitete.
New York. — Ernest Barber, 23letni mladenič in prejšnji dijak na univerzi Virginija, se je na Broadway cesti zgrudil na tla radi lakote. Bil je že več tednov brez dela in so mu poslali sredstva. Brez jedi je bil tri dni.

Stavka delavcev v baroniji Jokla

500 jeklarskih delavcev vrglo proč srodje in zapustilo tovarno; vzrok stavke so priganjalske metode in nizke plače.

McKees Rocks, Pa. — (F. P.) — Vodstvo Pressed Steel Car kompanije se ni malo začudilo, ko je pretekli teden nad 500 delavcev iz raznih departmentov nenadno zastavkalo. In tudi delavci so bili začudeni nad lastnim dejanjem. Zgodilo se je kot se navadno dogodi, ko je kupa nezadovoljnosti polna: nenaden upor proti srednjeveškim razmeram, v katerih je družba držala svoje delavce. Stavka se je pričela brez vsakega vodstva. Trade Union Educational League (Fosterjeva organizacija) je kmalo poskrbela, da stavkarji ne ostanejo brez voditeljev.

Delavci zahtevajo 11-odstotno povznanje plač za akordno delo. Družba je pripravljena dati polovico tega povznanja. Delovnik traja devet in pol ure na dan. Plača navadnim delavcem je 40 centov na uro. Najvišja plača, ki jo more zaslužiti najboljši akordni delavec, je okrog šest in pol dolarjev na dan. Delo je naporno. Dasi niso zastavkali vsi delavci, je bila kompanija prisiljena prekiniti obrat.

Čevljarji se izrekli proti odločilu stavke.

Boston. — Deset tisoč čevljarjskih delavcev, ki stavkajo že nad tri mesece, se je na splošnem glasovanju izreklo proti odločilu stavke. Da je bilo to vprašanje predloženo stavkarjem, sta dva vzroka. Prvi je argument podjetnikov, da voditelji stavke drže delavce na stavki. Drugi vzrok, ki je važnejši, je ta, da med stavkarji vlada resnično pomanjkanje in unijska je pa brez sredstev, da bi jim pomagala. Kljub temu so se delavci izrekli, da se mora stavka nadaljevati "do konca," dokler ne dosežejo zmage. Pretekli teden jih je gotov sodnik kaznoval za vsoto 72 tisoč dolarjev. Ako bodo podjetniki to vsoto tudi dobili, je pa drugo vprašanje.

Delavstvo žaluje za Bergerjem.

Milwaukee. — Med delavstvom, ki žaluje za Bergerjem, je milwauski delavski svet na prvem mestu. V spominaki resoluciji, ki je bila sprejeta na seji, je zapisana tudi sledeča resnica: "Živel in delal je za dobrobit ljudstva. Branil in zagovarjal je ravne in slabe. On je veroval, da je zadovoljnost in radost edina dobrota v življenju, um edina luč in pravičnost edino čiščenje." — Berger je bil član tipografske unijske, katero je zastopal v mestnem delavskem svetu.

Boj med pinkrom in loncem.

New Orleans. — Ker je dnevnik "The Daily States" pričel pisati v prid stavkarjem, si je tem nakopal smrtno sovraštvo Public Service kompanije. Zadržana ima v "Times-Picayune" velik oglas, v katerem bere levite prvemu dnevniku radi tega, ker je pred 15 leti izpril tiskarje in od takrat obratuje neunijsko. "What's the difference?" vprašuje kompanija.

Katoliške frakcije v Mehiki se klistijo med seboj.

Mexico City, 12. avg. — "El Universal" poroča, da so bili večer večji izgrebi med rimskimi katoličani in mehiškimi narodnimi katoličani v Acolmanu. Dve osebi sta bili ranjeni in devet aretiranih.

Paštolovski koncerti v Postojnski jami.

Rim, 12. avg. — Paštolovski vlada bo delala reklamo za Postojnsko jamo s tem, da v jami uprizori muzikalni koncert 8. septembra in v teku je kampaanja za velik izlet v Postojno.

GRABEŽI DOBIČKOV V VELIKIH SKRBEH

Tresecje se pred Hooverjevimi farmrellom, ki jih baje spravi ob krup.

Springfield, Mo. — (F. P.) — Medtem, ko mnogi farmarji in Hooverjevi kritičarji jako dvomijo, da bo predsednikov farmrelief pripeljal ameriške farmarje iz pušave in ekonomakega propagande, so se špekulantje pričeli treniti pred možnimi posledicami pol milijarde dolarjev. Bojni kile proti farmrellu je dvignil M. D. Lightfoot, velik špekulant s jajci, perutnino in mlekarstvi izdelki. On poziva bratovčino špekulantov na boj proti sadrnušnim organizacijam, ki jih namerava ustanoviti odbor Hooverjevega farmrelifa.

"Delati dolge obraze in točiti drug drugemu, kako nas vlada zatira," pravi Lightfoot, "nam ne bo pomagalo. Ako sedanje situacije ne bo kmalu konec in ako vlada razvije teške subvencije, je trine zadruge, je le vprašanje nekega let, ko bo velika večina naših podjetij izginila. In kadar našo industrijo obljamo plamen, radi radikalnega sveznega podpiranja tržnih farmarskih kooperativ, tedaj je čas, da se pričnemo boriti za našo eksistenco in naš krup."

Ako je to tolaženje nove situacije pravilno, tedaj je Hooverjev farmrelief boljši kot je pa še sedaj razvidno, oziroma kot si ga mnogi predstavljajo. In ako špekulantje ne morejo mirno gledati konca svoje dobičkonosne industrije, je to tudi povsem razumljivo. Svah pred smrtjo je lasten vsakemu živemu bitju in vsaki živi organizaciji. Ako špekulantje nekoliko pomnože vrste brezposelnih delavcev, bo to več koristilo ljudstvu kot pa njih verženje.

Podjetnik kapitalizma.

Philadelphia. — Generalna stavka stavbinih delavcev pri United Engineering kompaniji je končana. Družba je hotela zlezi na openaparski vrt; za prvi poskus je mislila uposliti nekaj neunijskih delavcev in znižati plače gotovim električarjem. To taktiko je hotela izvesti na enemu izmed desetih del, ki so v gradbenem procesu. Odgovor organiziranih delavcev je bil: generalna stavka na vseh konstrukcijskih delih te kompanije. Po enem tednu stavke se je družba premislila in unijskim naznanila, da se bo držala pogodbe, namreč uposlovala bo samo unijske delavce. Voditelji amatrja to kapitulacijo za največjo zmago.

Mooney bo mogoče prost pred božičem.

San Francisco. — Max Stern piše v "San Francisco News-u", da je veliko upanja, da governor Young oprostí Tom Mooneyja pred božičem. Young aler še ni podal hobene izjave, kaj stori. Ker pa sedaj študira velik evidenco, ki obsega osem tisoč strani, in ker misli zaslišati še gotove osebe, katerim je ta zadeva znana od a do z in ker ni nikakega dvoma o Mooneyjevi nedolžnosti, se pričakuje, da bo prost v bližnji bodočnosti.

Premogovnik prodan za \$3000.

Taylorville, Ill. — Premogovnik Assumption, najglobljeji v Illinoisu, je bil zadnji teden prodan na javni dražbi za \$3000. Kupec bo jama zapri in prodajal zemljišča. Na premogovniku je bilo \$72,000 dolga in od te vsote je \$6000 dolžnih rudarjem za mezdo.

"Sovjetska zemlja" v Krasnojarsku.

Moskva, 12. avg. — Letalo "Sovjetska zemlja," ki je na poletu v New York, je dospelo v Krasnojarsk v vzhodni Sibiriji.

Župan posreduje med grobarji in cerkvijo

Stavkokazi obnovili pokopavnice mrličev na katoliškem pokopališču.

New York. — Župan Walker je posegel v stavko grobarjev na katoliškem pokopališču Calvary, pred katerim je bil zadnji petek izvršen umor stavkarja po stavkokaznem delovodji. Župan je v pondeljek povabil zastopnike cerkve in grobarske unijske k sebi na konferenco.

Stavkokazi, ki so bili v soboto doma, so v nedeljo obnovili pokopavanje mrličev v dolgem jarku. Zunaj pokopališča so stale močne policijske straže, skupaj 30 policajev. Druga policijska straža je bila pred pokopališčno garažo in tretja pred katoliško cerkvijo St. Patricka, ki je lastnik pokopališča. Stavkokazni grobarji niso v nedeljo piktirali pred cerkvijo, izjavili pa so, da pošlje pikete tja v pondeljek.

V pondeljek so stavkarji pokopali svojega ubitega tovariša Stanislava Zasadninskega, ki ga je v petek ustrelil grobarski delovodja Filip Nunsio pred pokopališčem. Pogreb ubitega delavca je bil iz katoliške cerkve St. John's in unijski pokopališčni delavci ga je spremlila korporativno.

Unijski grobarjev se je izrekla za razsodišče, toda župnik Aloysius C. Dineen, pooblaščen za pokopališče Calvary, je dolezel trmoglavo odklonil vsako razgovarjanje z odborniki unijske.

Zadrulništvo postaja nov gospodarski faktor.

Katonah, N. Y. — Malo je gibani, ki bi hoteli vedeti uspeha kot jih belati svetovno zadrulništvo. Leta 1918 je 12 dežel pripadalo k mednarodni zadrulni alianci, ki so imele 18 tisoč zadrulnih organizacij in okrog šest milijonov članov. Njih letni promet je znašal 650 milijonov dolarjev. K tej mednarodni organizaciji je danes pridruženih zadrug iz 37 dežel, v katerih je 52 milijonov zadrugarjev, ki spadajo k 199 tisoč zadrulnim organizacijam. Njih gospodarski napredek je postal sporedno s članstvom. Letni promet znaša okrog 20 milijard dolarjev, kar predstavlja lepo bogastvo. O razvoju zadrulnega gibanja je govoril na poletni šoli zadrugarjev dr. Warbasse, ki se je vršila v Brookwoodu.

Pogajanje v New Orleansu na mrtvi točki.

New Orleans. — Pogajanja za izravnavo stavke na cestni železnici so nasedla na klič. Spor na točka je, kdo naj bo posredovalec. Mestni odbor je imenoval za razsodišča sodnika Fosterja. Ker imajo pa delavci dober vzrok, da se njegove razsodbe že v naprej boje, zahtevajo, da Fosterju pomaga tudi sodnik Brynes. Ker pa prvi sodnik ne mara sodelovanja drugega sodnika — tudi sodnik Foster veruje v stavko — so pogajanja na mrtvi točki. Stavkovna situacija je nespremenjena: kare vodijo skebi, sentiment ljudstva je še vedno stoprocentno na strani delavcev in aretacije stavkarjev in njih simpatičarjev so na dnevnem redu.

Katoliška cerkev dobi novo dogmo.

Vatikan, 12. avg. — Sedemdeset škofov iz Italije je poslalo papežu prošnjo, naj na prihodnjem cerkvenem zboru, ki se menda vrši prihodnje leto, dogmatično razglasi telesni vnebohod Marije.

Češki špijon pogostni nož.

Praga, 12. avg. — Stotnik Falout, ki je bil pred kratkim obsojen na 20 let zaporu radi vohunstva, je te dni pogostni šest palcev dolg špijski nož. Takoj so ga operirali in mu vzeli nož iz želodca. Upajo, da okreva.

NOVA PREISKAVA TRUSTA ELEKTRIČNE SILE

Senator Couzens bo vodil preiskavo v finančno ogroditru sta.

Washington. — (F. P.) — Senator Couzens, ki predseduje meddržavnemu trgovskemu odboru, je naznanil, da bo njegov odbor takoj začel a preiskavo šepa magnatov elektrike, ko se snide kongres k zasedanju. Preiskava se bo nanašala v prvi vrsti na prizadevanje trusta, da pridobi svezno power komisijo za reorganiziranje njenega računakega departamenta, katerega načeluje King in katerega skušajo magnatje breniti iz aluabe.

Glede tajnega načrta voditeljev industrije električne sile in njih najnovejših intrig se prgresivni senatorji sedaj posvetujejo o akciji, ki jo zavzamejo v senatu. Možno je, da pride do nove sanatne preiskave trusta po posebnem odboru. Meddržavna trgovska komisija je aler razgalila ogromno mašino propagande tega orjaka. Ker je pa sodišče odločilo, da komisija nima moči prisiliti podjetnikov, da ji izroče poslovne knjige v svrhu pregleda, bodo progresivci zahtevali, da senat avtorizira poseben odbor, ki bo imel moč, da posveti v najkrajši kotiček finančnega šangliranja tega trusta. V to svrhu je tak odbor potreben, ker tudi Couzensov odbor nima dovolj moči iavesti to delo.

Ker se bo trust seveda upiral taki preiskavi s vsami danimi sredstvi, bo boj v senatu nedvomno zelo vroč. Napač bo vodil senator Norris, ki se vstrajno bori proti trustu še zadnjih deset let. Imed vseh senatorjev ima on najboljši vpogled v aparat industrije električne sile. In ako bi njega ne bilo v senatu, bi bil ta trust še veliko močnejši kot je.

Načelnik National Electric Light Association, Paul Clapp, je izjavil, da tajni memorandum ni bil izdan v imenu njegove organizacije. Ako je bil ali ne, bo naloga Couzensovega odbora, da pronajde fakte in jih predloži senatu in ljudstvu v razsodbo.

Samomorilka podrla hišo.

Chicago. — Mrs. Emily Strahmer, stara 29 let, je v nedeljo popoldne odprla plin v kuhinji s namenom, da se zadusi. Uhajajoči plin se pa je ugal in eksploziviral s tako silo, da je raznesel hišo in pri sosedih so popokale sipe. Posledica je bila, da je samomorilka umrla za opeklinami, njen mož Joseph Strahmer in njen sedemletni nečak Otto Jarets sta pa v bolnišnici tekoče ožigana. Tragedija se je zgodila na 5638 So. Honore st.

Petdnevni tednik stopi v veljavo v newyorški gradbeni industriji.

New York. — Dne 24. avgusta stopi v veljavo petdnevni delovnik na teden v vsej newyorški gradbeni industriji. Za 15 tisoč delavcev je skrajšani delovnik stopil v veljavo že 3. avgusta. Podjetniki, ki so pred časom podpisali novo pogodbo, groze z izprjem. Unijski voditelji pa pravijo, da je to le bluffanje. Najbrže so tudi tega newyorški podjetniki še posebno navajeni, predvsem pa v gradbeni industriji, kjer je "raketirstvo" v najlepšem cvetju.

Litvinski diktator deli smrtne obsodbe.

Kaunas, Litvinska, 12. avg. — Dva komunisti sta bila obsodena v smrt, eden v do smrtno ječo, štirje na šest let in 34 na štiri mesece zaporu. Vsi so bili aretirani pred par tedni v tajni tiskarni, kjer so tiskali letake s pozivom na delavce, naj napadejo policijo pri demonstracijah 1. avgusta.

MacDonald podpira Snowdenovo stališče

Mednarodna konferenca v Haagu v teški krizi. Laboritaka vlada vtraja sama proti opoziciji.

London, 12. avg. — Delavski premijer Ramsey MacDonald je včeraj brzojavil Philipu Snowdenu, zastopniku Anglije na mednarodni konferenci v Haagu, katera rešuje iz svetovne vojne izviraajoče probleme, da laboritaka vlada na cel črti podpira njegovo stališče in naj nadaljuje opozicijo proti ostalim velenilam. "Vsa Anglija stoji za vami," se glasi telegram med drugim.

Kakor poroča "Daily Herald," delavski organ, so belgijski, francoski in italijanski listi napadli Snowdena, da je blufar in da še lastne vlade nima za seboj. MacDonaldova brzojavka, ki bo danes preditana na konferenci v Haagu, mora prepričati diplomate, da Snowden nastopa po želji in sklepu angleške delavske vlade.

Londonski "Daily Express" poroča tudi, da je Lloyd George, vodja liberalcev, odobril Snowdenove zahteve in izrekel željo, da Snowden tudi ostane pri svojih zahtevah.

Snowden je v soboto ponovno obvestil zborovalce v Haagu, da Anglija ne odstopi od svojih zahtev, ki so: nemška odkodnina naj se deli po določbah sprejetih v Spaju, odplačevanje reparacij v blagu naj se odpravi in svezniške čete morajo takoj izprsniti Porenja.

Haag, Holandija, 12. avg. — Opozicija Anglije proti Youngovemu reparacijskemu načrtu je sprejela naslednje v veliko krizo. Francoski in belgijski so včeraj apelirali na Američane, naj posredujejo in skušajo pridobiti Anglijo za kompromis.

Tobačne delavce še vedno na stavki.

New Brunswick, N. J. — 700 tobačnih delavci, ki so na stavki pri General Cigar kompaniji še deset tednov, se drže bojovne tradicije, katero so vstvarili takoj prve dni stavke. Vodstvo tovarne grozi, da upalje strojno produkcijo cigar. Dekleta pravijo, da jih hoče s tem le blufati in izvabiti nazaj na delo. To sodbu podpirajo s argumentom, da jih manafer nagovarja posamezno, da se vrnejo svrjat cigare. Situacija, dasi ni rožnata za stavkarice, daje upanje na zmago.

Green je še vedno stari Green.

Chicago. — Po mnenju William Greena, predsednika ADF, so unijske toliko koristne za podjetnike kot za delavce. V tem tonu je govoril na shodu mlade organizacije železniških postrelčkov. "Mi verujemo v našo domovino, njene postavbe ter institucije; naš namen je, da podpiramo te postavbe in navade," je rekel predsednik ameriških unijskih delavcev. Niti ni čudnega, ako sodniki izdajajo sodnijske prepovedi proti unijskim in ako spada v unijske delavce odstotkov delavcev v tej deželi.

Gospodarstvo Mehike se rapidno dviga.

Washington. — Nesrečna Mehika hitro prebela udarec, ki je bil prizadjen njenemu gospodarskemu življenju radi zadnje revolucije. Zvezni trgovski departament poroča, da je mehika vlada zopet na trdnih nogah, da je rehabilitacija industrij v polnem razmahu in da se je zunanja trgovina pričela zopet dvigati.

Desetletnica nemške republike.

Berlin, 12. avg. — Desetletnica nemške republikanske ustave je bila včeraj proslavljena po vsej Nemčiji. V Berlinu je bilo aretiranih 63 komunistov, ki so demonstrirali proti slavnosti.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslovnik: na Zdravstveno drlavo (levo) Chicago in Kanada do \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cloro \$7.50 na leto, \$4.50 na pol leta; na Toronto \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cloro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasa po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslovnik: na vseh letih leta 1920

PROSVETA

2007-09 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavi: na primer (July 21-1920), polni vsaki teden na nedeljo, na vseh letih leta 1920, na vseh letih leta 1920, na vseh letih leta 1920.

Srečni delavci!

Listi so bahavo poročali, da stoji pred ogromno tovarno Western Electric Company v Chicagu vsak dan 12.000 avtov. Vsi ti avti so lastnina delavcev! Približno 40.000 delavcev in delavk je zaposlenih v tej tovarni in brez malega vsak tretji delavec se pripelje in odpelje v svojem avtu. Med delom pa stoji avti v dolgih vrstah in polkrogih naokrog tovarne.

All right. Avtomobilov je res dosti okrog omenjene in drugih tovarni; res je tudi, da se delavci vozijo na delo in z dela v avtih. Kaj pa je na tem?

Pustimo dejstvo, da je ogromna večina delavskih avtov kupljena na odplačevanje v obrokih, na stran. Vsaakdo, ki je kupil avto na obroke, ve dobro, koliko časa preteče, predno je vozilo res "njegovo". So slučajji — in ni jih malo — ko delavec plačuje obroke pol leta, da je ves črn, potem pa izgubi delo, za obroke ni več denarja in avtomobil je šel k vragu. Pa pustimo to,

Ako delavec zmore toliko, da si lahko kupi avto, zakaj bi ne storil tega? Zakaj bi ne imel komforta (če je vozarjenje v avtih sploh kak komfort v Chicagu in drugih velikih mestih, kjer so gneče in kolizije na cestah na dnevnem redu)?

Vsaak človek je upravičen do komforta, ki ga nudi moderno življenje, če ga zasluži. Najbolj pa mora biti upravičen baš delavec, ki ustvarja ves ta komfort. Delavec dela avte, zakaj bi se ne vozil v njih? Njemu bi bolj pristojala limosina kakor pa kakemu mehokroemu smrkolimu, ki še ni produciral niti za pet centov vrednosti ničesar v svojem življenju, niti ne obeta, da bo kdaj.

Minili so časi, ko se je le gospod lahko vozil v kočiji. Danes prevladuje — vsaj v Ameriki — socialna vera, da je vsak delavec gospod in vsak gospod bi moral delati. Delo je največja čast in čim več adov svojega dela ostane tebi, tem bolj raste blagostanje vseh.

Kajpada, listi, ki se bahajo z avti delavcev pred tovarnami, cikajo s tem na prosperitet. Dobro. Prosperiteta je rezultat dela. Brez delavcev bi ne bilo prosperitete. Kdor koli ukiva prosperiteto, se mora zahvaliti delavcem. Kapital sam ne daje nobene prosperitete. Kapital je plodovit šele potem, ko se ga dotakne magična roka delavčeve energije. Šele delo oplodi kapital, ki potem rodi prosperiteto.

Ameriški delavec mora imeti ves komfort, ki je na razpolago delodajalcu. Ako ga ne dobi, je nekaj narobe v deteli. In delavec se mora zanimati, da iztakne, kje in zakaj je narobe, potem pa mora skrbeti, da se krivica popravi in da on dobi svoje. Delavec ne bo nikdar zahteval tega, česar ni. Zahtevati pa mora, in bo zahteval vedno v večjem številu, vse ono, kar je in kar lahko on uživa.

Predvsem mora delavec dobiti tako visoko plačo, da si lahko vsak nabavi avtomobil, potem pa toliko manj dela v tednu, da se bo lahko vozil po delih in videl prosperiteto, katero on ustvarja. To mu bo dalo misliti.

To pa še ni vse. To je le korak do cilja. Cilj je, da je delavec gospodar vsega, kar producira.

Zadnje dni smo čitali o hudi vročini na jugozapadu. Stodenet, stopenjast stopenj v senci. Slabo. Kaj pa dela vlada? Zakaj vse-močni Hoover ne imenuje komisije, ki naj vodi preiskavo in predloži rezultat kongresu? In demokratje bi potem sestavili načrt za "ro-lif".

Čudna novica iz Minnesote: gospod Volstead, oče hudega zakona za enforiranje svete suše, je oboliel. Zdravniki so te dni konstatirali, da mu gnijejo ledvice. Od česa za božjo voljo? Mar od "home brewa"?

Rev. Ole Carpenter je spisal knjigo, v kateri na svoj način dokazuje, da pekeli je. Pogledali smo evidenco. Old stuff. Če bi bil mož zbiral dokaze v Pittsburghu in South Chicagu, bi bil povedal živo resnico.

Kitajsko-rusko vojne ne bo še letos. Ni denarja.

Glasovi iz naselbin

Naslije nad štrajkujočim radništvom.

Detroit, Mich. — Neopislvo naslije nad štrajkujočim radništvom divjači bjezni z dana u dan sve to više od strane ne samo poslodavca, nego i državni vlasti, koje su upotrebele takodjer oružanu silu protiv štrajkujoćih radnika na jugu. Od svi strane dolaze vijesti o nečuvenom teror, divljaštvu i aramnom progonu na gladne i siromašne radnike, koji su poveli herojsku borbu za veći komadić kruha, a protiv nepravde u North Carolina.

Kada čovjek čita sve ono, što se događa u štrajkujoćim predjelima, tada se mora zgražati nad orijaškim divljaštvom i nečuvenim nasiljem. Poslodavci nisu zadovoljni što su radnici miserno plaćeni, i što žive sa svojom obitelji u nečuvenoj oskudici, pa čak i onda kada rade po 12 i više sati dnevno. U koliko postoji na svi strane navala na nezadovoljno radništvo u tekstilnoj industriji od strane kapitalističkih i državnih vlasti, u toliko kapitalistička štampa (jednoglasno), Amerike, da raspiri još veću mržnju u javnosti protiv štrajkaša u Gastoniji i njihovih zahtjeva. Nu, ali usprkos provokacijama buržoaske štampe i ostali imperijalistički sljedbenici, radnici se drže solidno u svojim borbenim redovima. Konspiratorski članci kapitalističke štampe imaju svoj klasno-buržoaski cilj, koji je uperen, da se podigne hajka protiv borbenog radništva, i da ih se još više ponizi pred navalom velikih trustova i njihovog aparata.

To nečuveno divljaštvo poslodavčke klase i njenih puškara dovelo je do krvoprolia. Imađu štrajkujoćih gladnih radnika i građanske policije. Policija je jednom agodem navalila na štrajkaše i te istodobno otvorila oganj iz pušaka na štrajke (poput na Ludlow, Colo., 1914 god.), u kojoj je borbi nastradalo mnogo radnika i njihovi familija, a isto takodjer i jedan policajac bio ranjen teško istom prigodom, na temelju čega je državna oružana sila uhapala mnogo štrajkaše i njihovo vodstvo. U okruženim tamicama se nalazi oko 75 osoba, od koji su već nekoli optuženi za nastradal policajca u štrajku. Postavlja se konkretno pitanje pred cjelokupno radništvo ove zemlje, da što sve ovo znači? Znači, da poslodavčka klasa misli putem navale uništiti svakog onoga, ko se usudi izići na štrajk i tražiti svoje pravo.

Parnica štrajkujoćih radnika je već otpočela pred kapitalističkim sudom, koja sobom nosi veoma veliki značaj za radništvo ove zemlje, jer je izričito cilj poslodavaca da se radnicima sudi sa električnom stolcom, a istime naravki, da štrajk bude izgubljen za radnike tekstilne industrije. No, ali ovi borbeni radnici se obratili sa apalom na ostale radnike diljem ove zemlje za pomoć, koja bi imala poslužiti za njihove i njihovih familija opravdane radničke uslove.

Sada je ovim borbenim radnicima potrebna najbrža pomoć od svi prijatelja radničke klase. Svaki član radničke klase treba da se baci na najenergičniji aktivni rad i da sakuplja pomoćna sredstva za obranu naše radničke braće i sestara, jer je borba njihova borba i naša. I dok se radnici nalaze pred kapitalističkim porotnim sudom, a poslodavci imaju moć da im sude, tada se ni radnička klasa ne smije držati po strani ove parnice, jer je osuda na radnike i radnice na ovoj parnici istodobno i osuda na naše radnike uopće. Radnička solidarnost se mora odazvati u pomoć fremiranim radnicima a protiv kapitalističke nepravde i izrabljivanja radnoga naroda. Mi ni pošto nesmiemo dozvoliti, da kapitalisti poslodavci putem terora za izrabljivanje potlače i osudjuju radnike, koji su pali u njihove nemilosrdne pandije.

U poreda sa kapitalističkom štampom i navalom na siromašnu radnu raju, takodjer je vodstvo ALF i ovoga puta pokazalo svoju izdajničku ulogu, i kao takovi se prijavile u prilog poslodavaca a protiv radnika i njihovih zahtjeva. Naravski da među ovakove protivnike i ne ubrajam našu jugoslovensku purgariju, koja se na svakom mjestu javlja, da je za pravicu radničke klase, ali kada se traži pomoć, tada se služe istim metodama protiv pomoći, kao i svi slugani neprijatelja radništva i njihovih tražbina. Pa ipak to sve ne znači, da i jugoslovensko radništvo neće doprinijeti svoj dio na oltar oslobođenja tekstilnih radnika.

Mi nesmiemo gledati na ovu herojsku borbu ovi radnika kao na nešto običnoga, nego možemo si zamisliti samo u otvorene izjencije, pak će nam biti avima dovoljno jasno, što ova tragedija znači za opće radništvo. I majmo u predvidu, da se je provladala na njih hajka kao na buntovnike, samo zato što su se usudili otvoreno kazati, da su gladni i goli, bez kuće i kličista, bez krova i zaklonista i što su pokazali pred ostalim svijetom na poslodavčevu nepravdu i pravu uzroke ove neprekidne herojske borbe.

Pomoć ovim klasnim borcima znači ofenziva protiv izrabljivanja i potlačivanja, a znači za dobiti štrajk i time sagraditi jaku uniju pod vodstvom iskrenog vodstva tekstilnih radnika. Naša zajednička lozinka ima biti: "Pomoćimo herojsku borbu i pravde ne zahtjeve tekstilnih radnika na jugu!"

John Hincac, član društva št. 618 SNP.

staj javlja, da je za pravicu radničke klase, ali kada se traži pomoć, tada se služe istim metodama protiv pomoći, kao i svi slugani neprijatelja radništva i njihovih tražbina. Pa ipak to sve ne znači, da i jugoslovensko radništvo neće doprinijeti svoj dio na oltar oslobođenja tekstilnih radnika.

Mi nesmiemo gledati na ovu herojsku borbu ovi radnika kao na nešto običnoga, nego možemo si zamisliti samo u otvorene izjencije, pak će nam biti avima dovoljno jasno, što ova tragedija znači za opće radništvo. I majmo u predvidu, da se je provladala na njih hajka kao na buntovnike, samo zato što su se usudili otvoreno kazati, da su gladni i goli, bez kuće i kličista, bez krova i zaklonista i što su pokazali pred ostalim svijetom na poslodavčevu nepravdu i pravu uzroke ove neprekidne herojske borbe.

Pomoć ovim klasnim borcima znači ofenziva protiv izrabljivanja i potlačivanja, a znači za dobiti štrajk i time sagraditi jaku uniju pod vodstvom iskrenog vodstva tekstilnih radnika. Naša zajednička lozinka ima biti: "Pomoćimo herojsku borbu i pravde ne zahtjeve tekstilnih radnika na jugu!"

John Hincac, član društva št. 618 SNP.

Jugoslovensko prebivalstvo u Bahu, Minn.

Poročilo o številu jugoslovenskega prebivalstva v mestu Buhl, Minn., ki ga je sestavil klub št. 4 AJZ je sledeče:

Slovenskih družin 31, hrvatskih družin 57.

Slovenec: moških 82, žensk 70; skupaj 152. Hrvatje: moških 170, žensk 160; skupaj 330. Srbi: moških 63, žensk 68; skupaj 131. Vseh 598.

Jugoslovanov nad 21. let starosti. — Slovenci: moških 36, žensk 32; skupaj 68. Hrvatji: moških 68, žensk 33; skupaj 106. Srbi: moških 22, žensk 14; skupaj 36. Vseh 210.

Jugoslovani pod 21. letom starosti. — Slovenci: moških 46, žensk 38; skupaj 84. Hrvatji: moških 102, žensk 122; skupaj 224. Srbi: moških 41, žensk 34; skupaj 75. Vseh 384.

Jugoslovani, ameriški državljani. — Slovenec: 58. Hrvatov 40, Srbov 6; skupaj 102.

Jugoslovani, ki imajo prve papirje. — Slovenci 5, Hrvatji 18, Srbi 9; skupaj 32.

Jugoslovani, ki nimajo papirjev: Slovenci 7, Hrvatji 48, Srbi 21; skupaj 76.

Jugoslovani in njih državljanstvo: Slovenci: ameriških državljanov 58; onih, ki imajo prve papirje 5; onih, ki nimajo nobenih papirjev 7; otrok pod 21. letom starosti 84; skupaj 152.

Hrvatji: ameriških državljanov 40; onih, ki imajo prve papirje 18; onih, ki nimajo nobenih papirjev 48; otrok pod 21. letom starosti 224; skupaj 330.

Srbi: ameriških državljanov 6; onih, ki imajo prve papirje 9; onih, ki nimajo nobenih papirjev 21; otrok pod 21. letom starosti 75; skupaj 111.

U poročila je razvidno, da izmed 210 polnoletnih Jugoslovanov v mestu Buhl, Minn., jih je 102, ki imajo volilno pravico.

John Movern, tajnik AJZ.

Jugoslovanom v Minnesoti.

V nedeljo, 25. avgusta t. l. bo zopet naš Jugoslovanski dom v Minnesoti. Na omenjeni dan se skupaj zberemo v Evelethu pod zaščito Ameriške jugoslovenske zveze. Tedaj si bomo zopet podali roke kot sinovi in hčere matere Slovenije in se bomo zopet skupno po domačem običaju bavali in s tem vsaj začasno pozabili na našo borbo za obstanek v življenju.

Da bo ta javni sestanek Jugoslovanov v državi eden izmed največjih, kar smo jih še imeli v zgodovini našega naroda v Minnesoti, je glavni in centralni odbor Zveze sklenil na letni seji 4. avgusta, da se na omenjeni sestanek povabi vsa jugoslovenska podporna društva v Minnesoti. To pa zato, ker ta sestanek, dasiravno se ne vrši pod nadzorstvom Ameriške jugoslovenske zveze, ne bo sestanek samo članov in članic, am-

pak bo javni sestanek vseh Jugoslovanov v Minnesoti.

Velik pohod po mestu Eveleth se prične točno ob 1:30 popoldne iz Eveleth City avditorija. Na čelu pohoda bo Eveleth City Band. Po pohodu se vrši javno zborovanje v mestnem avditoriju in ob 6. zvečer bo banket v ravno istem poslopiju. Na banketu bodo nastopili sledeči govorniki: Hon. Thos. Schall, zvezni senator države Minnesote, Wm. Pettenger, naš kongresnik in eden okrožnih sodnikov.

Na tem mestu se v imenu glavnega in centralnega odbora AJZ uljudno vabi vsa jugoslovenska društva in vse Jugoslovane v Minnesoti, da se 25. avgusta udeležijo jugoslovenskega sestanka v mestu Eveleth.

Rojaki in rojakinje, na svidenje v Evelethu v nedeljo, 25. avgusta. Pokažimo ameriški javnosti našo solidarnost, kot so store drugi narodi v Minnesoti.

John Movern, glavni tajnik AJZ.

RAZNO

Največjevo kraj na svetu se imenuje Cherrapunji in leži 1400 metrov visoko nad Bengalsko ravnino v Indiji proti Bengalskemu zalivu, 200 milj od njegovih bregov. Ravšina, ki se polagoma dviga proti Cherrapunji, je na treh straneh zaprt od visokih gorskih verig in v deževni dobi preplavljena od naravnih vodnih tokov. Ozračje nad ravnino je tedaj prenasličeno s mokroto. Še itak vlažni monsunski veter, ki piha v tej dobi od morske strani, se še bolj navzame vlage. Ker se ravnina dviga, se mora tudi sam dvigati pri tem se shladi in odda svoje vlage v podobi dežja. Toda kakšnega dežja. Pri nas nimamo niti pojma o tem, kako ogromne množine izpadne vode se spuščajo v kritični dobi, od aprila do vseh septembra, pri Cherrapunji na tla! Izračunali so da bi moral vsaj kraj stati stalno 35 m pod vodo, če ne bi mogli odtekat vasi ta deževnica, ki se spusti tu v teku enega leta i oblakov na tla. Samo v enem dnevu je znašala nekoč kolikšen deževnice preko 16 cm — toliko kotikor n. pr. v New Yorku cel leto! Ni čuda, da se tamonjši osemlja najrodovitnejša na svetu — a tudi najbolj nezdruva.

Najbolj vroče mesto na svetu Tako, kakor nista Severni in Južni tečaj najmržljajši točki na zemlji, ne smemo iskati najbolj vročih krajev na ekvatorju temveč nekoli južneje in severneje od njega. Vsem prednjači Mascaua, glavno mesto italijanske kolonije Eritreje v Afriki. V Mascaui lahko skuhate jajce na golem kamnu, kajti 48 stopinj C v senci je tam nekaj običajnega. Včas pa so izmerili tudi že preko 60 stopinj C. Povprečna letna temperatura je 30 stopinj C, kakšno letu tudi 32 stopinj. V "najmržljajši" mesecu, v januarju, se pa rijo še vedno ob 29 stopinj C nikoli pa ne ob manjši temperaturi nega 22 stopinj C. V juliju ne pade živo srebro nikoli pod 30 stopinj C. Pri tem je tamonjšje ozračje vedno prenasličeno: vlaga. Človek bi mislil, da z ljudji tukaj sploh ni obstanaka Pa ni res. Mascaua je prav živahno obmorsko pristanišče. Letno privozijo tja in izvozijo od tam za kakšnih 500 milijonov dolarjev kof, masla, kave, volne svile itd.

Največji otok na svetu je Grenlandija. Samo Avstralija je večja, pa jo smatrajo za kontinent, ne za otok.

Grenlandija je 26krat večja od Irake, 19krat večja od Kube, i in pol krat večja od Bornea. Njeno prebivalstvo pa tvori p šestju iz leta 1911. komaj kakšnih 13.000 Eskimov in 400 belcev.

Grenlandija je danska kolonija, nihče se ne more naseliti na njej, če mu danes oblasti ne dajo dovoljenja. Toda malokd bi čutil potrebo biti nje prebivalec. Grenlandija je namreč p vsej svoji prostranosti, razer majhnega koščka ob njeni južni strani, pokrita z debelo skorjo večnega leda. Po sredi jo del do 3000 m visoka gorska verige v dva dela. Led se iz notranjosti dežele počasi pomika proti morju in se spreminja ob obalah v ledene otoke, ki splavajo po morju in tvorijo veliko nevarnost za pomorsko plovidbo. Izračunali so, da se preteči vsak dan iz samega Jacobsonovega fjorda 8 do 15 milijonov kubičnih metrov ledu v morje. Fjordi so ozki zalivi z izredno visokimi in strmimi stranskimi stenami, ki jih je v Grenlandiji na stotine in ki dosega največji med njimi dolžino 160 do 170 milj. Seveda pa se led iz notranjosti tudi izven fjordov spuša v morje. O dimenzijah ledenih otokov dobimo majhno predstavlo, če bremo, da je eden med njimi meril celih 15 milj v dolžini.

Grenlandijo so odkrili Normani v drugi polovici 10. st. Normani so jo tudi naselili, a njihove naselbine so pozneje izginile brez sledu.

Največji česomer na svetu je ura, ki jo je postavila družba Colgate & Co. v Jerseyju nad avtomobil delavnicami. Visoka je skoraj 13 m. Predstavlja je si, da sedite na skrajnem koncu njenega minutnega kazalca. V teku enega dneva vas popelje 24krat okoli svoji osi in boste opravili v tem času pot približno pol milje. Minutni kazalec tehta s svojo protutežjo več nego tretjino tone, kazalec ur je dolg 4 in pol m. Ponoči sta kazalca razsvetljena, a številke, ki so ve-like kakor normalen človek, žarijo v rdečem soju. Uro opaziš že iz newyorškega pristanišča. Številčnica je sestavljena iz več delov, ker bi bilo nemogoče izpostaviti tako ogromno plošev ali vetrov, ne da bi jo primerno podprli — čimer bi seveda zakrili kazali in številke.

Problem priseljenca Vprašanje: Ker bi rad sem hitro dobil svojo družino in dobro vedo, da se naturalizacijsko postopanje dostikrat precej zavlačuje, sem se obrnil k človeku, ki mi je bil opisan kot "vplivna oseba". Za plačilo \$50 se je obvezal posredovati, da bom dobil drugi papir prav kmalu. Dal sem mu svoj prvi papir in čakal tri mesece in še nisem bil povzan od naturalizacijskega urada. Mnogi drugi so isto storili. Ko smo se k njemu zopet obrnili naj povrne prvi papir in denar, je naenkrat izginil. Kaj naj storim? — O. R., New York.

Odgovor: Vali ti "fikaerji", kakor jim pravijo, navadno jo popihajo, potem ko so izmuznili denar. Stvar bi se lahko objavi v državem pravniku. Kar se tiče Vašega slučaja, obrnite se na naturalizacijski urad in se informirajte, dali je dotičnik sploh vložil preminarno prošnjo za naturalizacijo (Form 2214. Ako tega ni storil — in brkone ni storil za Vas sploh ničesar — bo treba vložiti prošnjo na novi Form 2214A. Pred tem pa si morate priiskrjeti prepis svojega prvega papirja. Za ta prepis se sedaj zahteva pristojbina \$10.

Državljanstvo spričevalo za sinu naturaliziranega državljanca.

Vprašanje: Postal sem ameriški državljan pred mnogimi leti potom naturalizacije svoje- ga očeta, ki je umrl 1. 1925. Rad bi šel v inozemstvo. Kako naj tokažem svoje državljanstvo. Sploh morem dobiti svoj lastni državljanski papir? — M. S., Astoria, L. I.

Odgovor: Ako je Vaše ime vpisano v očetovem državljan-skem spričevalu, bo to zadosten dokaz Vašega državljanstva. Ali državljanska spričevala, izdana pred mnogimi leti, niso dostikrat vsebovala imen otrok. Ako je temu tako v Vašem slučaju, bo državljansko spričevalo očeta, skupaj z izjavo priče, ki jo vaat prosilec za potni list mora imeti s seboj, brkone zadostovalo za to svrho.

Ako želite imeti svoje lastno državljansko spričevalo, Vam novi naturalizacijski zakon da je mogočnost, da ga dobite. Pristojbina za tako spričevalo (certificate of derivative citizenship) stane \$10. Poleg tega treba plačati \$5 za spričevalo o prihodu (certificate of arrival), ki ga treba imeti brez ozira na dobo prihoda v Ameriko. Prošnjo treba vložiti pri naturalizacijskem uradu. Priložiti treba dve fotografiji.

Umetnik, ki hoče spoznati pravo mora globlje v življenje, v bolečino in kamor ga naj vodi ljubezen in sočutje, tam je ognjišče, kjer se čisti duša človeka v povrnem življenju, v blagru in uživanju.

FLIS.

SMRT

Ivan Jontex:

Smrt. Kako strašna je za nekatere misel na smrt; kako zoprna jim je: lica jim pobledijo, na čelo jim stopa mrzel znoj, v srcu jim tišči groza — ob misli, da ji ni moči ujeti, prejalisej — mogoče že danes, morda jutri — kdo ve! — bo treba umreti.

Tako nekaterim. Drugim — in teh je mnogo — ni misel na smrt prav čisto nič zoprna in ne bojiijo se je. Čemu tudi?

Resnica je, da človek, ki je življenje za zabavo, ki ničesar ne pogrta, ima vraga v življenju ter je srečen, nerad umrje. Že samo misel na smrt je zanj nekaj strašnega. Svet je ta lep! In življenje hrani tolike sladkosti in užitek za svoje ljubljence! Pa vse nič ne pomaga umreti se mora! Neizprosen je zakon narave, kar se rodi, mora umreti! Izjeme ni!

Vem, srečnež, ki ti je usoda naklonjena, te življenje obsipava z vsemi mogočimi dobrotami, ki je tvoja cesta v svet uglajena in s vsaki jemi posuta, kako se počutiš ob misli na nebežni konec: "Danes sem zdrav, srečen, po življenja in poln zaupanja v srečno bodočnost, prijatelji me obkrožujejo, se mi laskajo in s ča se mi smehlja. Jutri pa me mogoče že ne med njimi: v temni grobni jami bom ležal, čbodo rili po mojem mesu, ki bo razširjalo znošen smrad po okolici. . . In prijatelji? par dneh bom pozabljen od njih, pozabljen oseb in življenje bo šlo svojo pot; nihče me bo pogrta! Vse bo šlo naprej v starem re življenje bo drvelo po svoji cesti, udarjalo božalo druge — vse, kot doslej — le njega bo več med živimi. . . Uh, kako zoprno. . ."

Tako ti, ki poznaš le solnčne strani živnja.

Kaj pa ti, delavec-trpin, ki si mi bratrpeljenju in bedi, ki naju spremljata na samotni cesti življenja, praviš? Ali je tudi tvoj misel na smrt zoprna? Ali se tudi ti treses njo?

Kaj še! Čemu bi se je bal, drhtel pred njo? Ali mi je življenje nudilo kaj dobrega? Boda je stala ob moji zibelki, siromašni trpljenje sta moja nečloveška tovarnika, nes je moja mati, brezdomno srce moj oče. Vse je življenje trpin in garam — za druge.

delam, drugi uživajo plodove mojega truda, katerih trepetajo kaplje moje srčne krvi i prepojeni z mojim znojem. Zame ni s pravice mi ne dajo. Zaničevan, brezprni suženj sem. (Pa bi se bal umreti! Ne, je smrti ne bojim! Nasprotno, veselim se njga prihoda, saj ona me reši trpljenja in nča. Smrt bo moja rešiteljica; rešila me bo ljenja, ki je moj sovražnik!

Tebi je misel na smrt ljuba.

In prav imaš! Čemu bi se bal umreti di jaz se je ne bojim, ker tudi mene živl ne boša. Delavec sem, kot ti. . . Vendar želim, da smrt še malo počaka; rad bi na še kaj storil zate, moj brat, za tvoje pranje; rad bi videl tvoje vstajenje; rad bi te svobodnega in srečnega, tebe, ki si človek.

Če pa pride smrt pome preje, se je v ne bom zbal; smehljaje bom odšel z njo, s seboj prepričanje, da boš nekega dne gal težke okove, ki te priklepajo k tlom osvobodil.

Zato moja smrt ne bo težka.

Višinska pijanost

V neki nemški reviji poroča doktor Dach o raziskavanju fizioloških učinkov šinskega ozračja, glasi pa o goraki bolezni bolezen nastaja v prvi vrsti radi pomanjaja kisika. To pomanjajanje vede do šne pijanosti, ki sliči čestokrat pravcaten strupljenju z alkoholom. Na ameriškem Pikea Peaku, ki ga poseša čim dalje več so morali nastaviti posebnega šerifa, da jtil turiste, ki se jih je v tej višini polakčudna pijanost in so uganjali najrazličnej razbrzdanosti. Profesor Bayliss je izraz mnenje, da nastajajo razbrzdani tipi v nju morda radi tega, ker jim primanjkuje sila. Še slabše je v višjih visotinah. Rvavalec Tissandier opisuje neke avanturo, je doživel v gorah. "V višini 7500 m," "postaneš kakor omočen. Ne trpiš nič, graš se in si vesel. To stanje sreče traja dnjega in mu sledi nemadna, neodoljiva vest." Ko se je prebudil, so bili njegovi ljevalci mrtvi. Imeli so aparate s kisil seboj, pa ko bi se jih morali poslužiti, zmanjkalo energije do tega. Pri dolgem manjkaju kisika popustita volja in si Človeka se poloti apatija. Temu dejstvu ramo pripisati, da še danes ne vemo nati kateri je najvišji vrhunec na zemlji. Rvavalec Langstaff se je podal z ekspedij Himalajsko pogorje, da bi izmeril njegvšine. Ko je prišel do enega najvišjih se ga je polotila apatija in je meril čisto matično, brez zanimanja. Ni imel več bi svoje podatke prekontroliral na mestu je odšel spet v dolino in se je izkazalo, d bi bili neki vrh po njegovih številkah še v Mont Everestu, je bil zelo v skripih. Namreč mogoče, da je odkril najvišjo gora, a dokazati tega ni mogel. Njegovi pso bili brez znanstvene vrednosti. Vse tvišinske bolezni.

Umetnik, ki hoče spoznati pravo mora globlje v življenje, v bolečino in kamor ga naj vodi ljubezen in sočutje, tam je ognjišče, kjer se čisti duša človeka v povrnem življenju, v blagru in uživanju.

FLIS.

Vesti iz Jugoslavije

VESTI SIROM DRŽAVE.

(Izvirno.)
Ljubljana, 24. julija 1929.

Minister trgovine dr. Mažuranič, ki je demisijski, je včeraj v svojem kabinetu izročil svoje dolžnosti začasnemu namestniku dr. Verjugu. Ob tej priliki je minister dr. Mažuranič sklical vse uradnike svojega urada ter jih predstavi novemu ministru za trgovino dr. Sverljugu, ki se je ob tej priliki seznanil z delom trgovinskega ministristva, tako da ne bo nikakega zastaja v poslovanju trgovinskega in industrijskega ministristva. Istodnevno s ostavko ministra dr. Mažuraniča je demisijski tudi njegov pomočnik dr. Vladimir Spevec; na njegovo mesto je dr. Sverljuga imenoval dr. Rud. Steinmetz - Sorodolakega. Dr. Mažuranič je bil popoldne ob 5. uri sprejet od kralja na dvoru. Ob tej priliki ga je kralj odlikoval z redom sv. Save I. reda 2. stopnje.

Nekateri listi so poročali, da je dneve o imenovanju komisarija pri ljubljanskem okrožnem uradu za zavarovanje delavcev kakor tudi pri Delavski zbornici v Ljubljani. Beograjski krogi demantirajo te vesti kot neresnične. Pač pa so pri nekaterih okrožnih uradih imenovali komisarija, tako n. pr. v Somboru; sledilo bo imenovanje še nekaterih komisarijev pri okrožnih uradih v Vojvodini, kjer več uradov ni vršilo svojega poslovanja kot bi morali. Pri ljubljanskem okrožnem uradu pa za enkrat ne bo nikakih sprememb — pravijo iz Beograda.

Vinogradniki se pritožujejo radi premalega obdobja brezalkoholne produkcije. Sestavili so o tem celo spomenico ter jo poslali finančnemu ministru. Zatevajo, da se primerno obdobje brezalkoholne produkcije, če hočejo premagati krizo, ki jih preživetja vinogradništvo. Konzum brezalkoholnih pijač narašča, konzum vina pa pada. Zategadelj naj minister financ odavši produkcijo brezalkoholnih pijač, ki naj se radi tega potem podraže.

Osejka policija je izdala sledeči skrivnostni oklep preko vseh časopisov: "Poziva se nemarna oseba, ki je 1. maja t. l. poslala po pošti dopisnico šefu beograjske policije, da se osebno zgleda pri njem ali pa da se prijavi pisnim potom tehnični policiji v Beogradu zaradi pojanil. Diskrecija zadržana, nagrada znaša 100.000." Bržkone se je kaka oseba po dopisnici ponudila beograjski policiji, da zamore podatke o enem izmed mnogih nepreiskanih atentatih proti primerni nagradi seveda. Podpisala se ni in zdaj policija preko časopisov išče tega človeka, ter mu obljublja 100.000 Din za izdajo njegovih skrivnosti.

Minister poljedelstva o letošnjem pridelku koruze in pšenice. Minister dr. Oton Franjšek je dal novinarjem sledečo izjavo o letošnji letini: Po vsej priliki bo letošnja žetev pšenice več kot poprečna, vendar pa nekoliko slabša kakor je bila lani. Ta lanska žetev je bila namreč napram poslednjim 20 letom uprav rekordna. Glede koruze je treba ugotoviti, da ji po dosedanjih poročilih ne preti nikak nevarnost. Nasprotno, ako se bo koruza tako izvrstno razvijala, ni izključeno, da bo pridelke koruze odlični in morda celo rekorden. Če upoštevamo, da obstajajo še velike zaloge lanske pšenice in da letošnja žetev ne bo baš prvovrstna, potem lahko sklepamo, da bomo a pšenico dokaj založeni in da ne bomo trpeli pomanjkanja. Lanskoletni pridelke koruze znaša komaj 18 milijonov kvintalov, povprečni pridelke koruze znaša 38 mil. kvintalov, a letošnji pridelke se računa na 3 do 4 kratni snesek lanskega pridelka. Iz tega je razvidno, da bo imelo naše gospodarstvo letos od koruznega pridelka prav izdatne koristi.

Trebušni legar.—V Slavonki Požegi je bilo pred dnevi ugotovljeno več slučajev trebušne zaraze. Mestni fizik je takoj izdal potrebne ukrepe proti razširjanju te epidemije. Prebivalstvo je bilo cepljeno. Navzlic temu pa so 22. t. m. umrle še dve žrtve, me njimi študentinja filozofije Ivanka Sočanin. V bol-

nici leži 8 oseb, v privatni oskrbi pa 6. Tudi v kasarnah so ugotovili slučaje tifusa. Prebivalstvo posluša vse ukrepe oblasti proti razširjanju te bolezni, saj mu je še dobro v spominu velika epidemija pred 35 leti, ko je zahtevala nenavadno mnogo žrtev.

Starši zapri sina v klet. — Pri nekem bogatem kmetu v Subotici je policija odkrila, da je oče držal svojega sina Franca Savelkega že več kot 5 let zaprtega v kleti. Fant je bil svoj čas odpuščen od vojakov in se je vrnil iz Karpatov na očetov dom s težko pohabljenimi udi. Sin naravno ni mogel več delati na polju. Skopega očeta je to tako jezilo, da je sklenil svojega pohabljenega sina vreči v klet in ga tu popolnoma izstradati. Ko je policija vdrila v klet, je našla sina Franceta v strahoviti nesnagi. Bila ga je sama kost in koža. Očeta in mater je policija zaprla ter ju predala sodišču.

Tisočake za detektive.
Uradno poročajo: "Z rešenjem generala Živkovića, predsednika vlade in ministra notranjih zadev, so bili nagradjeni za posebne zasluge v službi javne varnosti in to: a 15.000 dinarji Sukri Tahirović, detektiv iz Stipa, ker je prvi opazil sumljivo gibanje obeh atentatorjev, poslanih iz Bolgarske v Stip radi izvršenja atentatov, in stopil k njima, da bi doglal identiteto ter ju legitimiral. Mesto odgovora se je začelo streljanje in na ta način so z njegovo zaslugo bili atentatorji odkriti. Z 10.000 dinarji Živojin Petrović, prav tako detektiv iz Stipa, ki je na streljanje pohitel v smeri streljanja ter pomagal svojemu kolegi v boju z atentatorji, ob kateri priliki sta enega izmed njih ubili, a sta bila tudi oba agenta ranjena. S po 5000 dinarji so bili nagradeni Mehmed Alija in Mehmed Tali, oba iz Velikega Gabra, Djordje Trajković iz Kašpetrova in Marko Mitević iz Korbanovca v Stipakem okraju, ki so prvi opazili drugega atentatorja na begu proti planini Pijačavici na bolgarski meji ter o tem obvestili vaško milico in žandarmerijsko postajo ter potem sodelovali na zasledovanju in v borbi z atentatorjev, odlikujoč se najbolj v borbi."

Tako poročilo. Za uboj obeh bolgarskih komitašev je ministrski predsednik general Živković odlikoval razne detektive in zasledovalce a skupno 35.000 dinarji!

Brez komentarja!
(Dostavljam): Inozemski listi so z debelimi črkami zabeležili te tisočake, podarjene onim, ki so ubili dva komitaša, ter obenem izražajo začudenje, kako da so stalno vsi bolgarski komitaši, ki so ubili na našem ozemlju, ustreleni točno v arce.)

Nekaj novic iz življenja primorskih Slovencev.
Pred dnevi se je mudil v Trstu divizionar general Pugliese. V prostorih vojaškega krožka je imel pred oficirskim zborom in zastopniki oblasti poslovilni govor, v katerem je med drugim dejal: "Iz Trsta, velikega broda italijanske sreče na morju, katerega val noče biti več za nas grenak, iz Trsta, ki je bil sanjani cilj dohoda in ki je sedaj željena baza zmogne sprožitve, naj se dvigne prevratna sila, ki uresniči najslajnejšo napoved, ki je glasom latinskega pesnika imperijalno nebo Rima: Solnce, ti ne moreš nikdar videti večjeje in ni nič lepšega od Italije."

Koncem šolskega leta pišejo tukajšnji italijanski listi, kako lepo uspevajo šole v Primorju. Učenci se z vso dušo oklepajo matere Italije ter celo ob Črnem vrhu pri Podbrdu vzklikajo slovenski učenci: Viva Italia! — Tu pa tam so še nekateri učitelji, ki se še niso poitalijančili. Tem bodo pomagali s premostitvijo v srednji in južni del Italije, kamor so spravili že nad 200 slovenskih učiteljev.

Sredstva italijanizacije slovenstva v Primorju so torej mnogo hujska v Italiji kot v Avstriji. Primera med tema dvema državama glede postopanja z manjšinami sploh ni mogoča. Dočim se v Avstriji kaže zatiranje manjšine v razbitju mirnih in prijaznih pogajanj za mizami, je fašizem absolutno nedostopen do kakršnekoli vrste pogajanj. Železni čevlji fašizma tlačijo molce in srdom.

Zadruga razstava v Ljubljani.
Ljubljana, 2. julija 1929.
Glavni Zadrugi Savez — ki je središčnica zadrugnih zvez v Jugoslaviji — praznuje letos desetletno svojega obstoja. Z ozirom na to je sklenil njegov redni občni zbor, da se vrši v Ljubljani Zadrugi kongres, na katerem naj se zbere vsi zadrugari Jugoslavije v svrhu pregleda doslej izvršenega zadrugnega dela in v svrhu začetja programa za prihodnje dni. Ljubljano so določili zato, ker je zadrugništvo v Sloveniji najstarejše in sorazmerno najbolj razvito. Prireditelj se vrši ob času, ko bo na ljubljanskem Velesejmu otvorena "Ljubljana v jeseni."

Slovenske zadrugne zveze, ki so članice Glavnega Zadrugnega Saveza — Zadrugi Zvezi v Ljubljani in Celju, Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani ter Zveza gospodarskih zadrug v Ljubljani — privede zato spoznamno ob tej priliki na Velesejmu "Zadruga razstavo," ki naj tvori začetek zadrugnih razstav.

Zadruga razstava ima namen seznaniti zlasti udeležence zadrugnega kongresa s slovenskim zadrugnim delom ter prikazati na sploh važnost in pomen zadrugništva na Slovenskem.

V mariborskem komunističnem procesu je bila v sredo izrečena obsodba: Breznik Albin je bil obsojen na 8 mesecev zapora, Ivan Spolenak na 8 mesecev, a Breznikova žena na 3 mesece. Breznik in Spolenak sta vzela obsodbo vidno potrta na znanje, Breznikova žena pa je sprejela sodbo s posemhom. Obsojenci so kazni nastopili takoj. — Obtoženci so bili propagande potom razglednici a satirično vsebino, ki pa so bile nastanjene v katoliški jugoslovanski tiskarni v Ljubljani. Za tako delo ja kazni vendarle visoka. — Mladoletni Kroplj, vajenec, je bil oproščen radi pomanjkanja dokazov.

V Beogradu se vrši te dni anketa rudarjev o novem rudarskem zakonu, ki ga je sestavila generalna direkcija rudnikov, na tej konferenci so zbrani zastopniki delavskih zbornic iz vse države, iz Ljubljane je navzoč tajnik ljubljanske Delavske zbornice sodrug Uratnik. Navzoči so tudi zastopniki ministrstev za socialno politiko in rube in žume. Namen ankete je bil, da zavzamejo zastopniki rudarjev enotno stališče glede novega rudarskega zakona ter isto mnenje zastopajo na konferenci, ki jo je minister za žume sklical za 29. t. m. v svrhu pretresanja novega zakona. — V vseh točkah so delegati zavzeli enotno stališče ter so v vseh vprašanih dosegli sporazum. Tako bo delegacija rudarjev na anketo prišla z enotnimi zahtevami, ki so jih na tej konferenci vestno pregledali.

Novice z oči in moj

Celovec, 26. julija 1929.

Slovenski življ na Koroskem se že dolgo bori za kulturno in gospodarsko avtonomijo. Kakor znano so že pred dvema letoma predložili koroske večinske stranke zakonski predlog, a katerim se slovenski manjšina na Koroskem priznava pravica do kulturne avtonomije. Od tedaj so se vršila pogajanja med predstavniki večinskih strank in zastopniki Slovencev župnikom Stavcem in dr. Petkom, kako urediti to "kulturno avtonomijo."

Pogajanja so se te dni razbila. Večinske stranke nemake in veliki dunajski časopisi vsi složno trdijo, da so to zakrivilli Slovenci, ker so zahtevali, da se dovolj slovenskemu kulturnemu svetu, da lahko ustanavlja šole tudi v onih krajih, ki so bili pred prevarom slovenski, zdaj pa so jih že pomenčili. Slovenci spet prisegajo, da so se pogajanja razbila zato, ker so se Nemci branili priznati Slovincem pravico, da lahko na svoje stroške ustanovijo šole, kjer so sploh slovenski otroci brez osira na število. Te šole pa naj bi podražile, čim bi število otrok znašalo 40 v vsaki šoli. Proti temu so se Nemci uprli in ne marajo nič aliati o teh "koncesijah."

Na Koroskem se razumljivo vrši nasilna germanizacija Slovencev, saj so znani slučaj, da je učitelj popisal prebivalstvo svojega okoliša in je kratkoma zapisal vse kot Nemce, dasi so bili vmes mnogi Slovenci. To je povsem razumljivo in ni potrebno nikakih posebnih dokazov zato, saj so Slovenci manjšina. In z manjšino se postopa kot postopa sovražja z mehkom. Boj Slovencev kot tak ni namenjen rešitvi slovenizaciji (napraviti ljudi spet za Slovence), marveč je njihov boj usmerjen le na obrambo pred popolno germanizacijo. V tem boju pa jih vladne stranke ovirajo in jim ne dajo do pravice, ki so povsem naravne.

Nemški dunajski časopisi pišejo o tem ter se sklicujejo pri početju večinskih strank na neke številke. Namreč, da je pri popisih iz 1923 na Koroskem bilo Slovencev jedva 39.000, dočim šteje vse korosko prebivalstvo nad 370.000 duš. Torej so Slovenci velika manjšina. Te številke so vsekakor potrjene in se ne oizirajo na fakta, da so mnogi Slovencev pri popisu enostavno zapisali za Nemce. Drugo: trdijo, da so slovenske stranke oz. slovenska stranka dobila pri volitvah le 9000 glasov, dočim so v resnici dobili nad 15.000. Pri tem je treba še vpoštevati, da mnogi Slovencev voli na Koroskem socialistično stranko kot zastopnico delavskih interesov, prav tako jih je mnogi volilo tako zvano kméčko stranko, ker so jo smatrali za stanovsko stranko. Te številke torej ne morejo držati tako, kot jih nemške avstrijske stranke postavljajo. Slovenci kljub temu razbitju pogajanj ne obupujejo, marveč upajo do jeseni že najti sredstva, da zagotovijo sebi kulturno in gospodarsko avtonomijo ne le na papirju marveč tudi v dejajih.

V Bistriki Bistrič je promet z lesom zelo živahen. Male vodne šage, ki jih je bilo nad dvajset, pa propadajo. Ubijajo jih parne šage. Bistriški mlini so svoj čas zalagali s moko vso pokrajino do Reke in pomeli vse žito teh krajev. Danes jih ni več. Ni bilo podjetnosti, da bi bili nastali mlini, moderni mlini doma. Tako zalagajo sedaj Bistrič in okoličja tuja mlinska podjetja. Iz Bistriče do Bistriče je zgradil vojaški erar 10 km dolgo novo cesto.

V gledališču.
Debel gospod se po odmoru vrne v parter. Ozira se po sedetih, slednje pa vpraša nekoga gospoda: "Ali sem bil morda prej Vam stopil na nogo?"
"Da, gospod," z bolestnim smehljajem pritrji vprašani.
"Ah, potem sva prav prišla," pravi debeluh svojci ženi—"to sta našina sedeta."

Razvoj letalske tehnike

Ni ga menda fantasta, ki bi potabil v zabavo in korist Slovencev okrasiti letala z izrodki svoje domišljije. Želja po letanju nam je pač prirojena in nihče od nas ne sme pričakovati, da bi se odrekli temu, kar nas tako peče, kakor je mučila stare matematike kvadratura kroga.

Celo če priznamo abstraktno možnost letanja in izbiramo med letalom in zrakoplovom, ostane še vedno nerešeno vprašanje, če aeroplan ali zrakoplov lahko postane koristno sredstvo za mednarodni promet. Za nas bi bilo kaj razveseljivo, če bi mož, ki ga čaka potovanje iz Bostona v New York, lahko sedel v zračno oblobo, ki bi ga prineslo v prestolnico.

Pobavimo se malo z letalom samim... Morali bi imeti kovino, ki bi bila obenem močna in lahka. Pri ploščini 20 kvadratnih metrov bi morala biti jedva 1 mm široka, pri tem pa tako odprna in ravna kakor deska, ne da bi presežala teko 1 tone. Šele potem bi lahko zgradili motor in bi lahko računali z napravo, ki se more dvigniti v zrak. Zaenkrat pa še ni podobna, da bi se to posrečilo. Aparat bo kakor se zdi, delo urarja, njegov potnik pa bo v primeri a strojem lahek kakor ličinka.

Vsijuje se domneva, da ni mogoče najti zveze med anovjo in strojem ter obliki moči, ki bi lahko nosila človeka po zraku. Za to govore vsa načela fizike. Genijalne iznajdbe bodo torej tudi v prihodnosti iznajdbe na papirju, kakor so bile v preteklosti. To je zapisal Simon Newcomb, profesor astronomske vede na univerzi Johna Hopkinsa.

Zgodilo se je v Widenatru (v Virginiji) na tistem mestu, kjer se reka Potomac razlija in napravi kake 4 milje dolg zaliv. Nekako miljo dalje pred Marylandom ob reki so se videli ne navadne reči. Dr. Langley je zgradil kot matično ladjo ogromen, Noetovi barki podoben čoln. Zgoraj je bil od krme do ključna tira s tračnicami, ki so bile 90 čevljev dolge. Pri krmi je stala, kakor je dr. Langley imenoval napravo, katarpulta, ki je imela nalogo sprostiti letalo v zrak. Na katarpulti je letal aparat.

Kaj se je dogajalo tistega 8. oktobra 1903 je zabeležil reporter George Rothwell Brown: Bilo je že okoli poldneva. Pojavil se je Mr. Manly v svetlih hlačah, s čevlji iz jadravine, z resnim pasom in z očali za avtomobiliste. Sedel je v voz. Dva vlačila, — v enem je bilo vojaštvo, — sta se ustavila ne aleč od "Noetove barko." Motor na nafli je pričel delovati. Vagala se je raketa. Ekperiment se je začel. Nekaj metrov pred Noetovo ladjo je bil čoln v reporterji, ki so čakali in se pripravljali na ta dan že tri mesece v Widenatru.

Zastopniki tiska so pozdravili Manlyja, ki jim je odgovoril s nasmehom. Potem se je pripravil resnega obraza na polet, ki je pomenil zanj lahko slavo, lahko pa tudi smrt. Propele, ki se je bil komaj meter oddaljen od njega, se je jel vrteti tisočkrat na minuto. Nekdo je prižgal dve raketi, vlačilci so odgovorili s kartečami. Neki mehanik se je sklonil naprej in je prerazkal bel, ki je držal katarpulta. Slisal se je zvenč žum in Langleyjevo letalo je padlo čez rob Noetove ladje ter izginilo v valovih reke. Stroj je skitnil v vodo kakor perišče malte...

Vaa dežela se je radovala. Bil je dan zmage za vse, ki so brnili to, kar je obstajalo. Skoro vsi časopisi so z zadoščanjem poročali o tem, kar se je zgodilo krat poorečilo. Poudarjali so, da je prastaro uverjenje ljudi o človeškem letanju pravilno. Zbadljiv profesor, ki se je držal taktni zakon o točnosti, pa je bil ponit in osramočen. (Poročilo "Our Times")

Wilbur, ki je dne 14. zmanj skušal vzleteti, mi je pomagal, zakaj zdaj sem bil jaz na vrsti. Držal je krilo, da ne bi bilo porušeno ravnotežje. Stroj je začel delovati pri vetru s 27 miljami brzine zelo polagoma. Wilbur je ostal na mestu, dokler se ni aparat dvignil od tal in je tekel še 40 čevljev za letalom. Vzletišče je bilo zelo nesigurno, kotrola pri krmlju izredno težavna. Toda uspeh ni izostal. Aparat se je sunkovito dvignil za deset čevljev, potem pa je prav tako sunkovito padel. Ta nenaden padec je napravil eksperimentu konec. Polet je trajal samo 12 sekund, bil pa je le prvi v slovenski zgodovini, ko se je človek s strojem sam dvignil v zrak in letel po njem ter na koncu pristal v lati višini, kakor je startal.

Wilbur je začel svoj četrti in zadnji polet ob dvanajstih. Prvih sto čevljev je šel kvilku in zopet navzdol kakor poprej, ko pa je stroj letel 300 čevljev, je postala kontrola lažja. Linija naslednjega 4 do 5000 čevljev dolgega poleta je bila še jedva valovita. Ko pa se je stroj odpravil še 800 čevljev, se je znitila in letalo je priletelo na zemljo. Randalja je znašala sedaj 882 čevljev, polet pa je trajal 52 sekund. — (Tako poroča Orville Wright).

Nastopil sem svoj polet popolnoma siguren in sem vzel smer proti angleški obali, pripoveduje Louis Bleriot v svojih belekah. Čutil nisem nobenega razburjenja, nikakih senzacij, pač de teut, nič, prav nič. "Ea-ai-ai-ai," francoski torpedni rudalci je dobil od vlade nalogo, naj me spremlja in me je videl. Ladja je šla naprej, brzela je s polno paro, po moji sodbi je napravila 20 milj na uro. Jaz pa sem letel najmanj z brzino 42 milj na uro. Minilo je deset minut. Rušilec je ostal za menoj. Okrenem se, da bi videl, če letim prav in se začudim. Vse, rušilec, Francija in kar je bilo prej videti, mi je izginilo izpred oči. Francija je še bila izgnila. Anglija se še ni bila prikazala. Bil sem sam sredi morja.

Krenil sem proti zapadu in dosegel Shakespeara Cliff. Zopet sem okrenil aparat, topot v polkrogu. Skoki odprtno, ki se je videla pred menoj, sem jo uredel in dosegel kopno. Zavril sem motor in v dveh treh sekundah sem bil na trdnih tleh. Prilekli so vojaki in stražniki. Dva Francoza sta me poljubila na lica. Šele sedaj me je prevzelo. Tako se je končal moj polet čez Kanal.

Ko sem v svojem časopisu "Verjemi ali pusti!" objavil to trditve, sem bil silno presenečen, ko po nastali reakciji. Čim se je objava izšla, so me ljudje začeli naravnost oblegati z brzojavkami in pismi. Pel pa je tudi letenje. Vsega skupaj je bilo do 3000 intervencij. Val, ki so mi pisali, so bili preverjeni, da je bil Lindbergh prvi, ki je preletel Atlantiki ocean v nepretrganem poletu. Pa tudi tisti, ki so vedeli za Alcocka ni Browna so začudeno spravevali po njunih prednikih...

Pozabili so namreč na dva zrakoplova.
Sir John Alcock in sir A. Whitton-Brown sta prva preletela Ocean leta 1919. Letala sta iz Nove Fundlandije na Irsko. Istega leta, samo nekoliko kasneje, je napravil to pot angleški zrakoplov "R-34" s 31 močmi motorji. Letel je iz Skotske v Ameriko in nazaj. L. 1924 pa je premagal Ocean nemški zrakoplov "Z R III." Šel je iz Friedrichshafna v Lakehurst in New Jersey in je imel 33 moč posadke.

Lindbergh je bil torej sedem let desetletni...
Dne 5. junija 1928 je letela iz Bostona proti Novi Fundlandiji Amelia Earhartova. Imela je na krovu mehanika Louisa Gordona. Njeno letalo je bilo enokrovnik Fokkerjevoga tipa "Friendship" na tri moč motorja. Letalo je bilo prej last komanderja Byrda, ki ga je hotel rabiti za arktične polete. Iz Nove Fundlandije se je imel polet nadaljevati čez Ocean proti Irski.

Pri Trépassayu pa je morala Earhartova čakati 14 dni na ugodno vreme. V tem času je skušala letalo večkrat startati, vendar se je vselej pokazalo, da je teža letala prevelika. Slednje je letalka sklenila, da vzame s seboj toliko goriva, kolikor ga neobhodno potrebuje, da doseže cilj.

Dne 17. junija je letalo vzletelo in eno uro potem, ko je "Friendship" ostavil obalo Nove Fundlandije, je zasllo v neposredno plast oblakov, ki so ga spremljali vse do cilja. Posadka se je morala boriti s vetrovi, dežjem in anegom. K aradi je izvršno deloval magnetni kompas, a tudi druge navigacijske naprave so se obnesle. "Friendship" je brzel povprečno 112 milj na uro in je v 30 urah in 40 minutah dosegel nabrežje Walesa. V megli je Stultz šel nekoliko predaleč in se je spustil po 2000 miljah vožnje pri pristanku Burryju na Waleskem.

Lindbergh pripoveduje: "Zašel sem v meglo in dež, ko sem še bil blizu obale. Razmeroma hitro je bilo priti do Nove Fundlandije, obupno vreme pa je nastalo, ko se je anečilo. Takrat je bila Nova Fundlandija še za menoj. Slabo vreme je trajalo še štiri ure potem ko je napočil dan. Tega nisem nikakor pričakoval, zato sem bil moralno in fizično osupel. V tistem trenutku sem mislil na povratek."

Odrinil sem ob 7:55 jutrat. Kmalu se mi je izgubila kopnina izpred oči. Dosegel sem se jese-ro pri Novi Skotiki. Stroj je deloval brez hibe in je nosil 451 galon gasolinea in 20 galon olja. S to zalogo sem zasigural svojo letalu največji akcijski radius, kar jih je zmoglo dotle letalo mojega tipa.

Kakšno uro potem, ko sem spustil obalo, se je začelo temniti. Srečal sem oblake in sklenil, da jih moram preskočiti. Nekaj časa sem imel areč, vsaj pri višini 10.000 čevljev. V tej višini sem letel do ranega jutra. Brzina mojega letala je bila približno sto milj na uro. Zavedal sem se, da bom dosegel cilj, če bo stroj deloval pravilno. Zarana jutraj sem ugledal ribiško flotiljo. Spustil sem se nisko nad čolne ter vprašal, če letim prav proti Iraki. Toda kljub temu, da sem se skoro dotaknil čolnov, me niso razumeli. Ribiši so sijali vame brez pojanila.

Dobro uro pozneje se je prikazala zemlja. Moralo je biti nekako ob štirih popoldnih. Dejala je bila skalovita in sodil sem, da sem nad Irsko. Da bi me lažje videli, sem letel zelo nisko, a nihče se ni zmenil zame. Tudi nad Anglijo sem letel nisko, nad Rokavskim prelivom pa sem se nekoliko dvignil. Potem sem zagledal kopno pri Cherbourgu. Držal sem se prave Seine in ko sem imel še kake pol ure do Pariza, sem videl rakete in signale, ki so naznačevali aerodrom. Tada sem vedel, da letim prav. Obkrožil sem Pariz in sem takoj videl Le Bourget, čeprav nisem vedel, kaj je prav za prav tam. Dvomil sem namreč nekaj časa, če je tam pravi aerodrom. Vzel sem torej smer proti severozapadu, a nisem mogel odkriti nikakega drugega letališča in zato sem letel spet proti lučim, ki sem jih najprej ugledal. Spoznal sem, da sem na cilju in sem se spustil na zemljo. — ("Z. in S.")

ANEKDOTE

Bančni ravnatelj je imel na svoji pisalni mizi pritrjeno geslo: "Spoznavaj se sami!" A prijatelj je pripisal: "In zadolžuj banko!"

Tudi filmske zvezde nalete včasih na težave. Še ko si ovsvoje že ves svet, se more pripetiti, da so same izključene iz njega. — Mary Pickford pripoveduje o tem prav mišno zgodbo o svoji knjigi: "Hila iz sene," ki je pre kratkim izšla. "K filmu je prišla že s štirinajstimi leti in je kmalu postala slavna kot "kinematografska deklea s kodri." Nekoč je hotela v kino, v katerem se je prvič predvajal eden njenih filmov. Njena slava je bila že tedaj tako velika, da jo je vratar takoj spoznal. Ko pa je hotela k predstavi, ji je na kratkoma dejal "ne." In po pravici. Otrokom pod 16 leti je oblik kina brez spremstva staršev ali odraslih sorodnikov prepovedan. Mary se je morala obrniti in oditi domov.

POPRAVEK.

Pri zahvali priobčeni dne 9. avgusta t. l. je bilo pomotoma izpuščeno med drugimi imeni ime mr. in mrs. Anton Podboj. Kar lepo prosimo, da vsameta na znanje in oprostila. Torej lepa hvala. Leopold in Frances Bizjak, 1036 Adams st. North Chicago, Ill. (Adv.)

